

A MAGYAR ORSZÁGHÁZ.*

ÍRTA: CS. K.

A MAGYAR ORSZÁGHÁZ díszítésének lényegét, belső berendezésének szellemét legjobban a mester — Steindl Imre — ama szavai tükrözik, melyeket akadémiai székfoglaló értekezésében hangoztatott. „Én az új országháznál — úgy mond — új stílust nem akartam teremteni, mert ilyen századokra szóló monumentális épületet efemer részletekkel nem kezelhettem, hanem igenis arra törekedtem, hogy a középkor e remek stílusába szerény módon, óvatosan, mint azt a művészet mindenkor okvetlenül megkívánja, nemzeti és egyéni szellemet hozzak be. E célból eddig létező síkdíszítményeink összes motívumait, falfelületek, bolt felületek stb. díszítésére a gót stílus szellemében használtam föl, hazánk flóráját, mezőink, erdőink és rónáink növényzetét, annak formáit többé-kevésbé stílizálva alkalmaztam; így pl. építészeti tagozatoknál, mint amilyenek a fejezetek, eltértem a gót stílus szigorú modorától, nevezetesen az építészetben annyiszor alkalmazott akantuszlevelet saját fölfogásom szerint kezeltem... A belső díszítésnél részben Rafael példáját követtem. Miként ő a termák festését reneszánsz szellemben alakította át, én meg ugyanazon termák festését a gót stílus modorában és szellemében iparkodtam érvényre juttatni... A többi díszítő részekben pedig nem egyedül a régi stílus formái tisztaságának fentartására törekedtem, mint inkább a modern igényeknek és fölfogásnak nemzeti szellemben iparkodtam hódolni.“

E szavak világánál megértjük e nagy szellem szándékát. Ő sem zárkozhatik el a modern eszmék elől, sőt „meghódol a modern igényeknek“ és pedig, miként maga mondja, nemzeti szellemben.“ A fentiek igazolására hivatkozom a bemutatott képekre. E részletek, az alkotó mester szellemének termékei, mind az ő egyéniségét rejtik magukban, mely finomságokra hajló volt, állandóan a formái szépet, a nemes összhangot kereste; emellett a nagy arányok, a tömegek helyes elosztása iránti

* A MAGYAR ORSZÁGHÁZ. Szerkesztette Ney Béla. Kiadja Divald Károly, Budapest. Ára 150 korona.

érzék is élénken élt benne. Az előbbieknél termékei a magyar országház díszítési részletei és berendezési tárgyai, az utóbbinak a külső hatalmas arhitektúrája.

Áttérve a részletekre, főlemlítjük, hogy az udvarok hangulatos színes arhitektúrája, illetőleg annak díszítő szobrászati részei méltó kiegészítői a külső arhitektúrának, anyaguk pyrogranit. A belső színes hatását előnyösen fokozzák a palota művészi becsú üvegfestményei.

Iparművészeti szempontból különösebb figyelmet érdemelnek a főemeletsor csaknem összes helyiségeinek famennyezetei és falborításai, melyek egy része mahagoni, a többi pedig dió- és tölgyfából való, úgyszintén a bronzcsillárok és fali karok.

Legfényesebb, leggazdagabb kiállítású — a két ülésterem, a kupolacsarnok és a társalgók mellett — a miniszterelnöki dolgozószoba. Kevésbé sikerült e szoba butorzatában a mahagonifa és az eozin együttes alkalmazása. A két anyag ellentétes főtulajdonsága, a mozgása és az eozin merevsége nem fér össze. Az egész szobaberendezés azonban különösen színben összhangzatos, komoly hatást keltő. Az épületben alkalmazott világító testek: csillárok, fali karok és kandeláberek kovácsolt vasból, alumínium bronzból és sárgarézből készültek, a külsőn levők csakis kovácsolt vasból. Mindmégannyi művészi alkotás, a mester sokoldalúságát, mindenre kiterjedő gondját hirdetve.

Steindl Imre művészeti tevékenységével már egy ízben foglalkoztunk e folyóirat hasábjain (1902. V. évf. 227—229. oldal.) Ugyanekkor bemutattuk az országházának néhány, iparművészeti érdekességű részletét. Mostani cikkünk megírására az alkalmat egy pompás díszmű megjelenése adta meg mely „A magyar országház, Steindl Imre alkotása“ cím alatt e monumentális alkotást van hivatva ismertetni. A magyar, német és francia szöveggel ellátott 70 szöveg közé nyomott képpel és 72 fénynyomatú táblával ékeskedő munka a

magyar királyi kormány megbízásából és támogatásával pilisi Ney Béla építész, miniszteri tanácsos, a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet tiszteleti tagjának szerkesztésében Steinhausz László, Heidrich László, Bayer Béla, Lázár Imre és Santho István közreműködésével Divald Károly műintézetének kiadásában jelent meg.

E műből vett képekben a magyar országházban alkalmazott iparművészeti részletek és berendezési tárgyak újabb sorozatát mutatjuk be olvasóinknak. A magyar országházáról szóló munka úgy nagysága, mint kiállítása tekintetében a külföldi monografiák mellett is megállja helyét.

ZICHY MIHÁLY. †

ÍRTA: DÖMÖTÖR ISTVÁN.

AMIKOR MANET már rég megcsínálta napfényes szenzációit, új vágányokon dacos hódítók vonultak a pikturába, de künn a nagy kultúrákban, kívül a magyar határon épen úgy, mint itthon, a Biedermayer-többség még mindig novellának vette a képet, egy igen finom elme s különben pedig sokáig kevéssé ösmert, szürke professzor, a Walter Pater-ek, a Hevesi Lajosok szemével látott, s megírta Zichyról, amit ma írának, ha most jelennek meg frissen és újonnan és heves disputák ütköző pontjában, a Pusztítás Géniusának diádala.

Húsz és egynéhány éve lehet, s a szürke professzor Péterfy Jenő volt, aki észrevette, függetlenül mindenektől, hogy ebből a festésből mennyire kiesik a szín elementuma; mennyire nem egyszerre megértett jelenségnek hat az a nagy vászon, amely az akkortájt újfajta emberi vágyak, szociális megmozdulások izgatót levegőjében, mint Renan vagy Zola írásművei, a pápai letiltás bélyegét hordva magán, bejárta Európát; s amelynek szörnyű gyönyörűségeit, első tekintésre roppant komplikált értelmét, külön a közönség elé szánt kísérő levéllel védte és magyarázta Zichy, a műteremfal, a pemzlik és kartonok közt élő agítátor.

Rövid és tömör tanulmányt írt Péterfy, amelyre viszont ellenkritikák, ugyancsak erős meggyőződésű polémiák következtek a másik részről, azoktól, akik sűrű csoportokban és rajongva álltak és lengették kalapjukat a programpiktura előtt; azoktól, akik ép Zichy-

ben vélték, hogy tetőponthoz ér, amit romantikus iránynak nevez a műtörténet.

Izolált mondatok voltak, vagyis hatásukat tévesztők a Péterfy mondatai, ami érthető, nem csodálni való, ha az ember visszahelyeződik abba a korba, amely kor például mereven fölállította, mint egy mindenki számára egyformán ellenőrizhető pozitívumot, a „szép kép“ meg a „kész kép“ fogalmát.

Vezércikkek s a drámaíró szemével nézett, bizonyos megindítóan morális hatásokra épített jelenetek, továbbá a haladás szekere és rózsa-szín perspektívák, szóval programmok, súlyos térítő programmok nyomultak előtérbe, s a jó és jobb festő ott kezdődött, ahol mindezt az úgynevezett magasabb célt szolgálni tudta.

És mert így történt, mert fölcserélődtek a célok, önállótlan valamikké tolódtak hátra a festői értékek, súlytalanul hangzott, sőt hiábavalóan az a kemény és előkelő közbeszólás, amely Zichyvel szemben megjelölte azt, ami tulajdonképp a festés differenciálódása, s amit azóta beigazolt az új képirás, visszafelé pedig Goya-n át, mondjuk Benozzo Gozzoli-ig mindazok, akik nem valamely kor, hanem az egész piktúra fejlődésében forduló pontok.

Világosan áll ma már, hogy nem az utóbbiakhoz illeszkedik a rajzolni indult s filozófussá nőtt magyar, a cár és udvarának nagyúri barátja, Zichy Mihály.

De amikor most együvé kerülnek róla adatok és különböző értékelések, amikor ezerekilencszázhatot számlálunk, visszanezünk és grand'seigneur arcképet rajzolunk a soká és